

Kustze!

Een onderzoek naar maatschappelijk kwetsbare jongeren aan de Oostkust

Voor u ligt de beknopte samenvatting van het onderzoek. Het volledige onderzoeksrapport kan u terugvinden op www.vives.be/nl/onderzoek.

Het voorbije jaar brachten Knokke-Heist, Blankenberge en (Zee)brugge, onafhankelijk van mekaar, de kenmerken en noden van kwetsbare jongeren in hun gemeente in kaart. Het resultaat hiervan zijn drie onderzoeksrapporten waarin de noden van de jongeren en de opportuniteiten voor het hulpverleningsaanbod beschreven staan. De onderzoeken sloten af met een aantal beleidsaanbevelingen die vooral focussen op structurele veranderingen van aanpak, zoals aandacht naar coördinatie, structurele ondersteuning en outreachend werken.

Een meta-onderzoek werd besteld met oog op het verder in kaart brengen van het profiel van kwetsbare jongeren (16-20jaar) in De Haan, Blankenberge, Zeebrugge, Zwankendamme, Lissewege en Knokke-Heist. Het onderzoek beoogde het verwerven van inzicht in de intergemeentelijke noden van kwetsbare jongeren aan de Oostkust en het formuleren van een aantal gefundeerde intergemeentelijke beleidsaanbevelingen ten behoeve van de kwetsbare jongeren in de regio.

1. Wat is het profiel van de maatschappelijk kwetsbare jongeren in Knokke-Heist, Brugge³, Blankenberge en De Haan?

Op basis van een omgevingsanalyse keken we naar het profiel van de jongeren aan de Oostkust. Een aantal gegevens zijn open deuren, die we hier kort herhalen. Een ander deel van de cijfers leert ons zaken die misschien minder zichtbaar zijn als we aan onze kustgemeentes denken. De gegevens die we geselecteerd hebben om te analyseren en te vergelijken, zijn niet zomaar gekozen: we keken voornamelijk naar zogenaamde ‘secundaire’ indicatoren om armoederisico in kaart te brengen.

Demografisch valt natuurlijk eerst het grote **onevenwicht tussen jongeren en ouderen** op. De leeftijdsstructuren van de Oostkust-gemeentes (met uitzondering van Brugge³¹) laten percentages van ongeveer 40% 60-plussers tegenover zo’n 21% 0-25-jarigen (versus respectievelijk 28.9% en 27.3% in West-Vlaanderen). In dezelfde gemeenten (opnieuw met uitzondering van Brugge³ dus) zien we

---

¹ Brugge³ verwijst naar Zeebrugge, Lissewege en Zwankendamme

relatief **weinig huishoudens met kinderen** (+/- 15% versus 23,6% in West-Vlaanderen) waarvan een groot deel **eenoudergezinnen** zijn (met name 16,9% versus 12,3% in West-Vlaanderen). Over de hele Oostkust vindt men een hoog percentage **alleenstaande 18-25-jarigen** (8,0%) vergeleken met West-Vlaanderen (5,5%), met als koploper Blankenberge (11,5%).

De Oostkust kent relatief gezien **meer niet-Belgen (bij geboorte)** onder zijn inwoners, waar Knokke-Heist (10.2%) het hoogst scoren. Enkel De Haan (6,5%) ligt onder het West-Vlaams gemiddelde (7.6%). Als we onze focus richten op de 0-25-jarigen zien we dat er aan de Oostkust 9.7% niet-Belg waren bij geboorte, hetgeen iets hoger is dan in West-Vlaanderen. Echter, wanneer we naar het land van herkomst kijken en, meer specifiek, naar het HDI-profiel² van dat land, zien we dat de niet-Belgen die aan de Oostkust wonen vaker uit landen komen met een **hoog tot zeer hoog HDI** (70,9%) dan in de rest van West-Vlaanderen (61,5%). De Haan staat bovenaan met 75% van de niet-Belgen die uit een land met hoog tot zeer hoog HDI komen, Blankenberge scoort het laagst hier met 64,2% (hetgeen nog steeds hoger is dan het West-Vlaamse gemiddelde).

Een vaak gebruikt instrument om kinderarmoede te berekenen, is de kinderarmoede-index van Kind en Gezin. Elk gezin met een pasgeborene wordt opgevolgd door een verpleegkundige van Kind en Gezin. Via een registratiesysteem wordt elk gezin 'gequoteerd' op zes levensdomeinen, met name maandinkomen, opleiding ouders, stimulatie-niveau van de kinderen, arbeidssituatie van de ouders, huisvesting en gezondheid. Wanneer een gezin op minstens drie van de indicatoren zwak scoort, wordt de geboorte geregistreerd als '**kansarme geboorte**'. In alle Oostkustgemeentes lag het aantal geboortes binnen kansarme gezinnen in 2016 hoger dan gemiddeld in West-Vlaanderen. Ook hier steekt Blankenberge er helaas bovenuit met 31.4% kansarme geboortes anno 2016. Maar ook andere gemeentes scoren hoog: 18,2% in Zeebrugge, 16,2% in De Haans en 15,0% in Knokke-Heist. Deze hoge cijfers staan in contrast met het algemene beeld dat men heeft van sommige gemeentes, vooral dan van Knokke-Heist en De Haan.

Een volgend blok waar we statistieken opvroegen en vergeleken, betreft onderwijs en tewerkstelling. Ook hier zien we een afwijkend beeld verschijnen in de Oostkust vergeleken met de gemiddeldes in West-Vlaanderen. Wanneer we kijken naar de onderwijs-kansarmoede-indicatoren (OKI) zien we dat de Oostkust het niet zo slecht doet. Opvallend is wel dat slechts 16,1% van de leerlingen uit het lager onderwijs en 21,2% van de scholieren uit het secundair onderwijs een **schooltoelage** krijgen (West-Vlaanderen scoort op deze indicatoren respectievelijk 21,5% en 26,3%). Aangezien een schooltoelage niet automatisch toegekend wordt, kan het zijn dat hier sprake is van een **niet-opnemen van rechten**. Wanneer we scholieren binnen het secundair onderwijs opdelen volgens onderwijsvorm, zien we dat vooral Blankenberge en Brugge³ relatief veel jongeren binnen het **BSO** school heeft lopen (24,7% en 22,6% versus 18,5% in de Oostkust en 17,5% in West-Vlaanderen). Op zich hoeft dit geen probleem te zijn, maar de vraag stelt zich of deze jongeren hier op hun plaats zitten. Met betrekking tot **ongekwalificeerde uitstroom** zien we dat alle gemeentes aan de Oostkust dezelfde dalende trend volgen als West-Vlaanderen. Enkel in Blankenberge valt een groot aandeel jongeren zonder diploma op, als we dit vergelijken met West-Vlaanderen (15,4% ten opzichte van 8,8% in West-Vlaanderen). De

---

² HDI = Human Development Index = mate van menselijke ontwikkeling van een land miv de volksgezondheid, kennis, en de levensstandaard.

Kustze! Een onderzoek naar maatschappelijk kwetsbare jongeren aan de Oostkust.

Expertisecentrum Sociale Innovatie – VIVES.

meest verontrustende statistieken binnen dit luik vinden we als we kijken naar het **aandeel niet-werkende-werkzoekenden (NWWZ)** aan de Oostkust. Voor West-Vlaanderen lagen deze cijfers op 1 januari 2016 op 4,7% voor de 18-64-jarigen en op 7,2% voor de 18-25 jarigen. De Oostkust doet het slechter met respectievelijk 6,5% en 9,1%. Opnieuw zijn Blankenberge en Zeebrugge koplopers, maar ook De Haan doet het slechter dan het West-Vlaamse gemiddelde.

Dus als we terugkomen op de initiële vraag, namelijk ‘wat is het profiel van de kwetsbare jongeren aan de Oostkust’ – zien we dat we te kampen hebben met een reëel probleem van armoede in deze gemeentes, en dat de grootste risicofactoren hier liggen in het aandeel **kansarme geboortes**, de huishoudstructuur (**alleenstaande ouder, alleenstaande jongeren**) en het **diploma en werkgelegenheid**. In deze zien we eigenlijk vooral veel gelijkenissen in problematieken tussen De Haan, Blankenberge, Brugge3 en Knokke-Heist.

2. Welk dienst- en hulpverleningsaanbod zet (specifiek) in op (deze) jongeren binnen en tussen de gemeentes en welke hiaten zijn er?

Om deze vraag te beantwoorden, gingen we letterlijk **de straat op** met een **vragenlijst** over de ervaringen, gewoontes, de noden en de meningen van jongeren inzake verschillende levensdomeinen. Een groepje derdejaars studenten sociaal-agogisch-werk hebben in het voorjaar 2017 op een vindplaatsgerichte manier 272 jongeren bevroegd over **onderwijs, werk, mobiliteit, leefbaarheid, vrije tijd, welbevinden en ervaringen met dienst- en hulpverlening**. Onze steekproef was over het algemeen evenwichtig verdeeld met betrekking tot geslacht, leeftijd (16-20 jaar) en al dan niet gelovig. Ondanks meerdere pogingen om via de bestaande hulpverlening extra respondenten aan te trekken die ‘het juiste profiel’ hadden om deel te nemen, bleek dit niet zo evident en hebben we vooral via vindplaatsgericht enquêteren onze steekproef vorm moeten geven. In Knokke-Heist zijn we er het minst in geslaagd om jongeren te vinden die scoren op kansarmoederisico’s, in de andere gemeentes lukte dit beter.

2.1. Maatschappelijk kwetsbare jongeren... zijn jongeren

Een eerste (gelukkige) vaststelling blijft: jongeren zijn jongeren. Jongeren hebben noden, hebben een uniek verhaal te vertellen en de dingen die alle jongeren bezig houden, houden ook maatschappelijk kwetsbare jongeren bezig. Thema’s als ouders, school, werk, vrienden, liefde, gezondheid, vrije tijd... kwamen in onze gesprekken met jongeren steeds terug en vormen de rode draad doorheen de antwoorden op de open vragen. Deze thema’s verschillen niet naar gelang de eventuele kwetsbaarheid van jongeren. Toch stellen we vast dat kwetsbare jongeren door de specifieke context waarin zij opgroeien op een aantal drempels botsen die door andere jongeren niet gelden. Deze drempels manifesteren zich op diverse terreinen en variëren in grootte, ze zijn met andere woorden niet onder één noemer samen te vatten.

2.2. Jongeren en onderwijs

Veel jongeren gaan **naar school waar ze wonen**. Dit zien we in de algemene statistieken (rond de 50% in Knokke-Heist en Blankenberge; 91% in Brugge maar dit zijn cijfers over de fusiegemeente Brugge) en ook in onze steekproef gaan veel respondenten naar school in de eigen gemeente. De jongeren uit De Haan gaan hoofdzakelijk naar Blankenberge naar school, al zit er toch ook 10% van de hen in Knokke-Heist (en 16% in Oostende). De vraag die hier dan bij opborrelt is hoe het met de mobiliteit zit – en met de implicaties hiervan? Kiezen jongeren hun school – en dus ook hun studiekeuze – in functie van de ligging of in functie van hun competenties en talenten? Hierboven zagen we al een groter aandeel jongeren in BSO, en ook in onze eigen survey zijn deze jongeren goed vertegenwoordigd (36% van de respondenten volgt momenteel BSO of geeft aan hoogstens een diploma/attest BSO behaald te hebben).

Wanneer we kijken naar het **spijbelgedrag** van onze respondenten, zien we dat spijbelen relatief hoog ligt, en dat vooral de meer maatschappelijk kwetsbare jongeren aangeven (problematisch) te spijbelen. Alhoewel de meeste jongeren het halen van een **diploma** belangrijk schijnen te vinden, en de meerderheid dit ook als een realistische doelstelling inschat, is er toch een groep die hier niet zo zeker van is. Spijbelende jongeren vinden een diploma minder belangrijk en schatten hun slaagkansen lager in.

2.3. Jongeren en werk

Alhoewel we bijna evenveel meerderjarige jongeren hebben kunnen bevragen, valt op dat onze steekproef hoofdzakelijk uit scholieren bestaat. Slechts 23 respondenten hadden de schoolbanken verlaten, waaronder 4 zonder diploma en 10 met een getuigschrift of diploma BSO. Hiervan waren er 9 jongeren op zoek naar werk. De grootste drempel om werk te vinden bleek in deze kleine groep de mobiliteit en/of (het vereiste) diploma te zijn.

De omgevingsanalyse gaf aan dat de werkloosheid in de Oostkust hoger ligt dan gemiddeld in West-Vlaanderen. Voor de jongeren echter, blijkt deze woonplek een bron van vakantie-of studentenwerk te zijn. **80% van de respondenten** heeft een studenten-of vakantiejob naast zijn schoolleven, hetgeen opvallend hoog is vergeleken met hun Vlaamse leeftijdsgenoten. Hier kunnen we misschien voorzichtig een verklaring geven voor de drempels die de werkzoekende respondenten aangaven: zou het kunnen dat er voor **ongekwalificeerde jobs** vaker aan scholieren wordt gedacht dan aan de laaggeschoolde schoolverlaters?

2.4. Jongeren en dienst- en hulpverlening

Bereikbaarheid, bruikbaarheid en beschikbaarheid komen naar voor als de grootste noden bij jongeren aan de Oostkust. De resultaten geven aan dat heel weinig jongeren uit de steekproef

hulpverleningsinstanties kennen, laat staan dat ze er gebruik van (zouden) maken. Ze geven aan **niet te weten** wat er qua aanbod is en waar ze het kunnen vinden. Ze missen een vertrouwenspersoon of een (online) plek waar ze met hun vragen terecht kunnen. Ook zien we psychologische drempels de kop op steken als we doorvragen over het gebruik van (dienst- en) hulpverlening.

Als we doorvragen over de hiaten – kunnen ze in eerste instantie weinig meegeven met betrekking tot hulpverlening. Misschien ook logisch gezien je vaak pas op zoek gaat naar antwoorden als de problemen zich stellen. Maar meer in het algemeen horen we over de hele Oostkust verzuchtingen over **de plek die jongeren krijgen in hun gemeente**. Ze missen hun **stem**, ze missen **openbare ruimte waar ze welkom zijn en ‘hun ding’ kunnen doen**, ze missen **actie** – vooral in de winter, en ze missen een **plek** om samen te komen, om bezig te zijn. Jeugdwerkingen stoppen veelal op de leeftijd van 16. Ze ervaren een ‘gat’ in het aanbod voor 16-20-jarigen. Alhoewel we dit in alle gemeentes horen, springen Brugge³ en De Haan er hier uit. Dit merk je ook wanneer je aan de jongeren vraagt of er veel te beleven valt in deze gemeentes en of ze er zouden willen komen wonen.

2.5. Jongeren en vrije tijd

Net zoals gevonden in nationaal en internationaal onderzoek, zien we in onze data dat maatschappelijk kwetsbare jongeren minder deelnemen aan het **reguliere verenigingsleven**. In veel steden en gemeenten zetten ze in op specifieke WMKJ-werkingen om aan noden van deze jongeren tegemoet te komen. Aan de Oostkust is er echter enkel @4us in Blankenberge die specifiek inzet op deze jongeren (16+).

Verder kijkend naar waar jongeren mee bezig zijn in hun vrije tijd, wordt de ‘**online generatie**’ bevestigd: 88% van de respondenten gaat dagelijks online, 94% minstens wekelijks. Hier vinden we geen onderscheid naar kansarmoederisico’s. Om jongeren te bereiken, moeten we de online-piste misschien wat actiever in ons hoofd houden...

En rondhangen... ook dat doen de jongeren van vandaag nog graag. 72.8% spreekt regelmatig af met vrienden zonder specifiek doel. Wat ze echter missen, zijn voldoende faciliteiten in hun eigen (of buur)gemeente...

2.6. Jongeren en mobiliteit

Niet zo verrassend – jongeren verkiezen activiteiten dicht bij huis. Hun **benen** en de **fiets** zijn dan ook hun meest voor de hand liggende vervoersmiddelen. De goedkoopste ook... Maar dit betekent niet dat ze zich laten beperken tot de voordeur en de kerktoren. Vooral **Blankenberge en Knokke-Heist** blijken een **trekpleister** te zijn voor jongeren aan de Oostkust. De **tram** blijkt dan het meest populair en het meest toegankelijke vervoersmiddel te zijn aan de Oostkust. Over de bus zijn ze minder tevreden. Te duur, te onbetrouwbaar of ‘te weinig afgestemd op de noden van de jongeren’ (schoolmomenten, avond-en weekendregeling).

2.7. Jongeren en leefbaarheid aan de Oostkust

Jongeren wonen graag waar ze wonen, maar de (Oost)kust kampt met twee moeilijke evenwichtsoefeningen, en de jongeren hebben vaak het gevoel dat zij meestal aan het kortste eind trekken...

In de eerste plaats is er de **evenwichtsoefening tussen de focus op het toerisme versus de focus op de eigen bevolking**. Het is een oefening waar elke kustgemeente zich over moet buigen, en dit ongetwijfeld met veel deskundigheid doet.

De jongeren zijn niet perse negatief over het **toerisme** in hun gemeente, en zien hier zeker de voordelen van in voor henzelf, zoals het aanbod aan evenementen in de zomer en de werkgelegenheid die dit voor hen meebrengt. Anderzijds echter, hebben ze soms het gevoel dat er veel kan in teken van het toerisme, maar heel wat minder als het om de noden van de eigen inwoners gaat. Vooral jongeren uit De Haan en uit Blankenberge vinden dat hun gemeente meer aandacht aan de eigen bevolking zou moeten besteden. Slechts 27% (De Haan) en 23% (Blankenberge) zijn het hier niet mee eens.

In de tweede plaats, en ook dit is een algemeen kust-probleem, moeten beleidsmakers zich buigen over de extreem **scheve verdeling tussen jong en oud in de gemeentes**. In de omgevingsanalyse zagen we reeds dat er meer dan 60% van de inwoners 60-plus is. Dit is een heel grote groep, en het is dan ook zeer normaal dat hier veel beleidsaandacht naar moet gaan. Maar als we naar de jongerenpopulatie kijken, zien we een aantal gegevens die ons moeten alarmeren: er zijn minder huishoudens met kinderen, maar in verhouding meer eenoudergezinnen en kansarme geboortes. Essentieel om hier ook over na te denken dus.

Als we naar de jongeren luisteren, merken we dat 'geef ons een stem' en 'geef ons een plek' in onze gemeente, in jullie beleid – een algemene nood is, los van de sociaal economische achtergrond. Jongeren hebben veelal het gevoel dat ze er eerder een negatieve houding heerst tegenover de jongeren aan de Oostkust. Alhoewel ze over het algemeen graag in hun gemeente wonen, voelen ze zich niet altijd even 'welkom' en gewaardeerd in hun gemeente. Vooral in De Haan en Knokke Heist lijkt dit problematisch. Er blijkt dan ook nood te zijn aan een jeugdbeleid waar het leven, het welzijn en de stem van de jongeren centraal wordt gezet.

3. Welke initiatieven / aanpassingen zijn nodig om beter in te spelen op deze noden over de gemeentes heen?

3.1. Vooraf

Als rode draad doorheen onze aanbevelingen willen we het begrip ‘Oostkust’ een plaats geven. Bij de afname van de vragenlijsten stelden onze studenten vast dat bij de ondervraagde jongeren het begrip ‘Oostkust’ geen algemeen bekend begrip is. Jongeren geven ook te kennen dat ze graag wonen waar ze wonen, ongeacht de gemeente waar ze wonen. Toch speelt het leven van veel jongeren zich grotendeels af over de gemeentegrenzen heen. Velen gaan naar school in een aanpalende gemeente, hebben er (dankzij school) vrienden wonen, komen er in hun vrije tijd ... De Oostkust mag met andere woorden als begrip nog niet bekend zijn, in de dagelijkse leven van de jongeren krijgt de Oostkust alvast vorm.

Waar de leefwereld van jongeren niet begrensd wordt door een gemeentegrens, zou dit in het denken over en een beleid gericht op deze jongeren evenmin het geval mogen zijn. We willen er dan ook voor pleiten om, als rode draad doorheen het werken met en voor jongeren, het begrip Oostkust te installeren in de hoofden van beleidsbepalers, hulpverleners en jeugdwerkers.

De situatie in Brugge verdient een speciale vermelding: de noordelijke Brugse deelgemeentes lijken de zorgkindjes binnen de Brugse context. Extra aandacht vanuit Brugge voor Noord-Brugge lijkt geen overbodige luxe. Gezien de vlotte mobiliteit langs de Oostkust en gezien het Oostkust-profiel van zijn inwoners is het daarnaast aangewezen om Noord-Brugge als volwaardig onderdeel van de Oostkust te beschouwen.

3.2. Voer een doordacht jeugd(welzijns)beleid

Om een antwoord te bieden op de twee evenwichtsoefeningen waarmee de Oostkust wordt geconfronteerd (jongeren versus toerisme, jongeren versus vergrijzing), dienen beleidsverantwoordelijken over de gemeentegrenzen heen actief aandacht te schenken aan maatschappelijk kwetsbare jongeren en - breder - de jeugd die zich langs de Oostkust begeeft. Jongeren voelen zich al te vaak genegeerd door het beleid: indien er beleidskeuzes worden gemaakt, wordt - naar hun aanvoelen - te vaak de kaart van *de anderen* getrokken (hetzij toeristen, hetzij ouderen) en te weinig die van de jeugd. Jongeren langs de Oostkust zijn in de eerste plaats op zoek naar erkenning: een plek waar ze volop jong mogen zijn, een stem waarnaar geluisterd wordt.

Om dit te bekomen dient men ten allen tijde actief aandacht te besteden aan de gevolgen die mogelijke beleidsbeslissingen met zich meebrengen voor de jeugd. Naar analogie met de armoedetoets die sinds enkele jaren op diverse beleidsniveaus wordt gehanteerd, zou men toekomstige beleidsbeslissingen kunnen onderwerpen aan een **jeugdtoets** waarbij men probeert in te schatten wat de gevolgen van beleidsmaatregelen kunnen zijn voor jongeren, in vroeg stadium van de beleidscyclus. Dit gebeurt via dialoog en samenwerking tussen en met diverse actoren (middenveldorganisaties, (vertegenwoordigers van) de jongeren zelf en beleidsverantwoordelijken). Door deze oefening

consequent uit te voeren vermijdt men dat de aandacht voor jongeren onderaan de politieke agenda bengelt.

Deze toets gebeurt best in dialoog en via samenwerking met diverse actoren. Op die manier komen beleidsverantwoordelijken, middenveldorganisaties en (vertegenwoordigers van) doelgroepen tot een verbreding van inzichten, wat op zijn beurt moet leiden tot beter geïnformeerd beleid en meer doelmatige maatregelen. Deze dialoog kan plaats vinden binnen een **regionale jeugdraad Oostkust**, een bovengemeentelijk overleg dat alternerend in de vier betrokken gemeentes plaatsvindt. We zien een dubbele winst voor dergelijk overleg: enerzijds leren jongeren uit de diverse gemeentes elkaar en elkaars werking/leefwereld kennen waardoor het Oostkust-idee verder kan rijpen. Daarnaast wordt er ruimte gecreëerd waarbinnen een Oostkust-aanbod kan groeien. Via vertegenwoordiging uit en terugkoppeling naar de gemeentelijke jeugdleden kunnen de aanbevelingen uit de regionale jeugdraad opgepikt en opgevolgd worden op gemeentelijk niveau.

We maken hierbij in eerste instantie geen onderscheid tussen kwetsbare en niet-kwetsbare jongeren. De leefwereld en aspiraties van jongeren verschilt niet naargelang de mate van kwetsbaarheid: thema's als school, ouders, vrienden, liefde, uitgaan... houdt iedereen bezig. Beleid gericht op één van deze thema's komt ten goede aan alle jongeren. Wel is het belangrijk om bij het nemen van beslissingen te vertrekken vanuit een **progressief universalistische visie**. Dit houdt in dat men vertrekt van kwaliteitsvol aanbod dat voor iedereen beschikbaar is, maar waarbij men nagaat in welke mate men extra ondersteuning kan aanbieden voor de meest kwetsbare groepen. Met andere woorden: selectiviteit binnen universaliteit.

3.3. Werk proactief

Bij deze tweede aanbeveling vertrekken we vanuit een dubbele vaststelling. Enerzijds zien we dat, vergeleken met het West-Vlaamse gemiddelde, tal van indicatoren alarmerend rood kleuren. Opvallend is dat de onderwijs-indicator 'studietoelage' deze trend niet volgt, wat het vermoeden doet ontstaan dat sprake is van een grote non-take-up van rechten. Anderzijds stellen we vast dat het grote aanbod aan dienst- en hulpverlenende organisaties dat inzet op kwetsbare jongeren aan de Oostkust hun doelgroep niet bereikt. Beide vaststellingen kunnen we bundelen onder de noemer **sociale onderbescherming**, de situatie waarin gerechtigden de rechten en diensten waarop zij aanspraak kunnen maken niet realiseren.

We willen dan ook pleiten voor een **proactieve benadering**. Hierbij wordt het initiatief tot het realiseren van rechten en diensten verlegd van de rechthebbende burger naar de aanbiedende overheid of organisatie. Om dit te faciliteren denken we in eerste plaats aan een **regionaal jongeren netwerk Oostkust**. Binnen dit netwerk ontstaat ruimte voor jeugd(welzijns)werkers om elkaar en elkaars werking te leren kennen en op die manier kennis en expertise uit te wisselen. In tijden van budgettaire schaarste en in een regio waar niet verwacht kan worden dat binnen elke gemeente het volledige pallet aan hulp- en dienstverleningsaanbod aanwezig is, levert inzetten op netwerkgericht werken dubbele winst: niet alleen wordt het gemeenschappelijk belang nagestreefd (i.e. het welzijn van de jongeren aan de Oostkust), er is ook sprake van een gemeenschappelijk voordeel, i.e. een efficiëntere en effectievere hulp- en dienstverlening. Inzetten op netwerking was

trouwens een rode draad doorheen de aanbevelingen van de gemeenterapporten. We nemen deze hier dus terug op, maar trekken het netwerk open over de gemeentegrenzen heen.

Om concrete stappen te zetten tegen sociale onderbescherming denken we verder ook aan het proactief informeren van doelpubliek omtrent hun rechten en aanbod (aan de hand van een Oostkust-rechtenverkenner), het zoveel als mogelijk automatisch toekennen van rechten en het optimaliseren van de kwaliteit van hulp en dienstverlening. Bij deze laatste voorwaarde is het aangewezen om vorming en opleiding te voorzien omtrent maatschappelijke kwetsbaarheid en (kans)armoede voor alle medewerkers, van onthaalmedewerkers tot beleidsverantwoordelijken.

3.4. Werk drempelverlagend via outreachend werken

Langs de Oostkust zijn tal van organisaties en diensten actief die zichzelf als doel stellen om de jongeren van de betrokken gemeentes een brede waaier aan hulp- en dienstverlening aan te bieden. Hierboven werd reeds besproken dat dit aanbod weinig bekend is onder de doelgroep, dat jongeren moeilijk hun weg vinden naar de juiste diensten of voorzieningen. Om deze kloof te overbruggen, stellen we voor om volop in te zetten op **drempelverlagend werken**.

Indien de jongeren moeilijk hun weg vinden in het aanbod van voorzieningen (als ze dit aanbod überhaupt al kennen), kan de vraag gesteld worden of de rollen niet kunnen worden omgedraaid: laat het aanbod z'n weg zoeken naar de jongeren. De methodiek van het **outreachend werken** zet hier volop op in. Outreachend werken is bij uitstek gericht op doelgroepen die niet of nauwelijks worden bereikt door het reguliere dienst-, hulp- en zorgverleningsaanbod. Daarbij denken we zowel aan jongeren die (nog) niet op de radar van het dienst- en hulpverleningsaanbod zijn verschenen als aan jongeren die al vaak in contact zijn gekomen met het aanbod maar, om welke reden dan ook, terug van de radar zijn verdwenen.

Het vertrekpunt moet een actieve basishouding zijn: de (hulp)vraag wordt niet afgewacht maar men gaat ze actief opsporen, daar waar de jongeren zelf zijn, in hun leefwereld met respect en erkenning van de normen en waarden die voor hen van belang zijn.

We zijn ervan overtuigd dat outreachend werken niet hoeft toevertrouwd te worden aan één specifieke dienst of één (of meerdere) nieuw aan te werven beroepskracht. Outreachend werken kan als methodiek opgenomen worden door de veelheid aan dienst- en hulpverleningsorganisaties die actief zijn langs de Oostkust. Wel heeft dit pas kans op slagen indien er op een weloverwogen manier wordt nagedacht over hoe men dit wil verwezenlijken. Zowel de werker, diens leidinggevende en collega's, de organisatie als de netwerkpartners hebben hier een taak te vervullen. Zo dient binnen een organisatie die outreachend wil werken nagedacht te worden omtrent een duidelijke taakomschrijving, het faciliteren van eventuele randvoorwaarden,... Met de netwerkpartners dienen dan weer afspraken gemaakt te worden omtrent onderlinge verwachtingen, expertise, taken, belangen...

3.5. Werk drempelverlagend via blended hulp- en dienstverlening

Het basisprincipe van outreachend werken, 'erop af!', kan - zeker als het gaat om jongeren - ook vertaald worden als 'ga online!'. Een groot deel van de leefwereld van jongeren speelt zich af in de digitale wereld. Naast het fysieke 'face to face'-contact kan er dus ook ingezet worden op online hulp- en dienstverlening. Belangrijk is om te benadrukken dat het hier om een én-én-verhaal gaat. Online komt niet in de plaats van offline, wordt geen doel op zich. Wel is het de bedoeling om een bereikbaar hulp- en dienstverleningsaanbod uit te bouwen aan mensen die niet of moeilijk over de drempel geraken. **Blended hulp- en dienstverlening** zet in op een combinatie van online en offline die elkaar aanvullen en versterken.

Tijdens de survey werd duidelijk (indien dit nog nodig was) dat het overgrote deel van de jongeren een groot deel van hun tijd online doorbrengen. Jongeren zoeken ook vaak online naar antwoorden op de vragen waarmee ze worden geconfronteerd. Het online-aanbod wordt echter nog te vaak overgelaten aan niet-professionelen.

Net als outreachend werken heeft online hulp- en dienstverlening pas kans op slagen indien ze vertrekt vanuit een duidelijke visie. Daarnaast is het van belang om het nodige draagvlak te creëren bij de hulpvragers, de hulpverleners, directie & bestuur en de netwerkorganisaties. Online gaan vraagt ook de nodige denkoefeningen omtrent veiligheid en privacy. Maar het resultaat van deze denkoefeningen sluit wel aan bij de leefwereld van de beoogde doelgroep en kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde thema's waar schaamte of taboes een rol spelen, makkelijker bespreekbaar worden gemaakt.

3.6. Zet in op onderwijs als hefboom voor een kansrijke toekomst

We stellen vast dat nogal wat indicatoren aan de Oostkust, die gerelateerd zijn aan vorming, opleiding en tewerkstelling, erg rood gekleurd zijn: een grote niet-gekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, (jonge) niet-werkende werkzoekenden, lage scholingsgraden van de ouders... We stellen hier niet de kwaliteit van het onderwijs als dusdanig in vraag. Wel beschouwen we het onderwijs als ultieme hefboom om het patroon van kansarmoede dat van generatie op generatie wordt doorgegeven te doorbreken.

Voortbouwend op de ideeën van drempelverlagend en proactief werken, zien wij scholen als ideale partners om hierin te betrekken. Als men outreachend wil werken en daar wil zijn waar de jongeren zijn, waar kan men dan beter zijn dan in en rond de schoolomgeving? Bovendien behoort het – vanuit de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen – tot de *core business* van het onderwijs om jongeren te begeleiden in hun zoektocht naar socio-relatieve ontwikkeling. In dit opzicht zijn wij het concept van een **brede school** zeer genegen. In de definitie van dit concept – een samenwerkingsverband tussen diverse sectoren, waaronder minstens één school, die inzet op een brede leer- en leefomgeving op school en in de vrije tijd om maximale ontwikkelingskansen te bieden voor alle kinderen en jongeren – vinden we immers veel elementen terug die we hierboven reeds aanhaalden.

4. Partners & contactpersonen

Regionaal Welzijnsplatform Noord-West-Vlaanderen

nele.welvaert@welzijnsplatform.be

050 40 70 16

Resoc Noord-West-Vlaanderen

bram.bruggeman@west-vlaanderen.be

050 40 70 40

Provincie West-Vlaanderen

peter.velle@west-vlaanderen.be

050 40 33 19

Gemeente Knokke-Heist

Dienst Jeugdcultuur

caroline.costers@knokke-heist.be

050 63 08 06

Brugge(n) voor Jongeren

soetkin.neiryndck@bruggenvoorjongeren.be

0490 42 14 98

Stad Blankenberge

Preventiedienst

sandra.demeulenaere@blankenberge.be

050 63 65 30

OCMW De Haan

kathleen.herrebout@ocmwdehaan.be

050 43 51 45

CAW Noord-West-Vlaanderen

ann.vandenbroucke@cawnoordwestvlaanderen.be

050 43 28 50